

1919 04 04 LIETUVOS VALSTYBĖS LAIKINOSIOS KONSTITUCIJOS PAMATINIAI DĖSNIAI

Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos Pamatiniai Dėsniai.
*Trečiuoju skaitymu Lietuvos Valstybės Tarybos priimti
1919 m. balandžio mėn. 4 d.*

Iki Steigiamasis (Kuriamasis) Seimas bus nusprendęs Lietuvos Valstybės valdymo formą ir konstituciją, Lietuvos Valstybės Taryba, reikšdama suvereninę Lietuvos galią (suprema potestas), steigia Valstybės Valdžią šiais Laikinosios Konstitucijos pamatais:

I. Bendroji dalis.

§ 1. Vyriausius Valstybės Valdžios organus sudaro: a) Valstybės Prezidentas, b) Valstybės Taryba ir c) Ministerių Kabinetas.

§ 2. Vyriausios Valstybės Valdžios būklė yra Lietuvos Valstybės sostinė Vilnius.

§ 3. Įstatymų iniciatyvos teisė priklauso Valstybės Tarybai ir Ministerių Kabinetai.

§ 4. Visi Valstybės kreditai asignuojami įstatymo keliu.

§ 5. Visi Laikinosios Konstitucijos pamatiniai dėsniai priimami $2/3$ balsų: jie gali būti papildomi arba pakeičiami, tik $1/2$ Valstybės Tarybos narių balsų to pareikalavus ir papildymą arba pakeitimą $2/3$ balsų priėmus.

II. Valstybės Prezidentas ir jo Kompetencija.

§ 6. Iki Steigiamasis Seimas bus susirinkęs ir nusprendęs Valstybės valdymo formą ir Konstituciją Valstybės Prezidentas yra renkamas Valstybės Tarybos.

§ 7. Valstybės Prezidentui numirus ar negalint jam eiti kuriam laikui savo pareigų, pavaduoja jį Valstybės Tarybos Pirmininkas.

§ 8. Valstybės Prezidentui priklauso vykdomoji valdžia, kurią jis vykdo per Ministerių Kabineta, atsakomą prieš Valstybės Tarybą.

§ 9. Valstybės Prezidentas: a) skelbia su savo parašu įstatymus ir sutartis su kitomis valstybėmis; b) kviečia Ministerį Pirmininką, paveda jam sudaryti Ministerių Kabineta ir tvirtina jau sudarytą; c) atstovauja Valstybei; d) skiria pasiuntinius ir priima akredituojamus svetimųjų valstybių pasiuntinius; e) skiria aukštesnius kariuomenės ir civilinius Valstybės valdininkus; f) laiko savo žinioje kariuomenę Lietuvos nepriklausomybei bei josios žemių neliečiamybei ginti ir skiria Vyriausiąjį Kariuomenės Vada; g) šaukia ir paleidžia Valstybės Tarybos sesijas.

§ 10. Valstybės Prezidentui priklauso amnestijos teisė.

§ 11. Visi Valstybės Prezidento skelbiamieji aktai turi būti Ministerio Pirmininko arba atitinkamo Ministerio parašu žymimi.

§ 12. Valstybės Prezidento žinioje yra Lietuvos Valstybės antspaudas.

III. Valstybės Prezidento teisės leisti įstatymus.

§ 13. Valstybės Tarybos sesijų tarpe arba per jų pertraukas Valstybės Prezidentas turi teisės leisti įstatymus Ministerių Kabineto priimtuosius.

§ 14. Valstybės Prezidentas gali Ministerių Kabineto priimtąjį įstatymo sumanymą grąžinti Ministerių Kabinetai su savo pastabomis. Tuomet Ministerių Kabinetas svarsto jį antrą kartą. Jei Prezidentas

neranda galimu ir antru atveju Ministerių Kabineto svarstyta ir priimtą įstatymo sumanymą pasirašyti, tuomet šio įstatymo sumanymas yra įnešamas į Valstybės Tarybą ir josios sesija turi būti tuoju sušaukta.

IV. Valstybės Taryba.

§15. Valstybės Taryba svarsto ir sprendžia įstatymus ir sutartis su kitomis valstybėmis.

§16. Ministerių Kabineto priimtieji ir Valstybės Prezidento pasirašytieji įstatymai neįnešami į Valstybės Tarybą.

§17. Valstybės Prezidentas gali Valstybės Tarybos priimtąjį įstatymą gražinti Valstybės Tarybai su savo pastabomis. Tuomet Valstybės Taryba svarsto jį antrą kartą. Antru atveju Valstybės Tarybos apsvarstytas ir priimtas įstatymas turi būti Prezidento pasirašytas.

§18. Valstybės Tarybai priklauso interpeliacijos ir paklausimų teisė.

V. Ministerių Kabinetas.

§ 19. Ministerių Kabineta sudaro Ministeris Pirmininkas.

§ 20. Ministerių Kabineto sudėtį tvirtina Valstybės Prezidentas.

§ 21. Ministerių Kabinetas išvieno (solidaringai) dirba ir išvieno atsako.

§22. Valstybės Tarybai išreiškus nepasitikėjimą Ministerių Kabinetai, šis atsistatydina.

§ 23. Ministerių Kabinetai atstovauja Ministeris Pirmininkas arba jį pavaduojąs vienas kuris Ministeris.

§ 24. Įėję į Ministerių Kabinetai Valstybės Tarybos Nariai nenustoja buvę Valstybės Tarybos Nariais.

§ 25. Ministerių Kabinetas ir atskiri Ministeriai, Valstybės Tarybai ir jos Komisijoms pareikalavus, turi duoti žinių ir paaiškinimų.

VI. Pamatinės piliečių teisės.

§ 26. Visi Valstybės piliečiai, vis tiek kurios lyties, tautybės, tikybos, yra lygūs prieš įstatymus. Luomų privilegijų nėra.

§ 27. Laiduojama (garantuojama) asmens, buto ir nuosavybės neliečiamybė, tikybos, spaudos, žodžio, susirinkimų ir draugijų laisvė, jeigu tik tikslas ir vykdomieji įrankiai nėra priešingi Valstybės įstatymams. Ginkluotų asmenų susirinkimai draudžiami.

§ 28. Srityse, kuriose Lietuvos Valstybės nėra išleistų naujų įstatymų, laikinai palieka tie, kurie yra buvę prieš karą, kiek jie neprieštarauja Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos Pamatiniams Dėsniams.

§ 29. Karo metu, taip pat Valstybei grėšiančiam sukilimui, ar riaušėms neprileisti yra taikinami ypatingi įstatai, kuriais laikinai suvaržomos piliečių laisvės garantijos.

VII. Steigiamasis Seimas.

§ 30. Valstybės Valdžia nustato ir skelbia įstatymą Steigiamajam Seimui rinkti.

§ 31. Steigiamasis Seimas yra renkamas visuotinojo, lygiojo, tiesiojo ir slaptojo balsavimo pamatais.

§ 32. Steigiamojo Seimo narių rinkimams pasibaigus, Seimas renkasi Vilniuje Valstybės Valdžios paskirtą dieną.

§ 33. Steigiamasis Seimas pradeda darbą 2/3 atstovų susirinkus

VIII Valstybės Kontrolė.

§ 34. Valstybės Kontrolė daboja, kad būtų teisėtai ir teisingai dirbamas sprendžiamasis ir vykdomasis darbas pajamų, išlaidų ir valstybės finansų ir kitokių valstybės turto saugojimo srityje.

§ 35. Valstybės Kontrolei atsiskaito visos Valstybės ir savivaldybės įstaigos, tos labdarybės įstaigos, kurios gauna pašalpos iš Valstybės, ir tos bendrovės, kurios naudojasi Valstybės kreditu ir garantijomis.

§ 36. Valstybės Kontrolė turi būti visuomet prieinama: visa atskaitomybė, visos knygos ir visi § 35 paminėtų įstaigų veiksmai.

§ 37. Valstybės Kontrolė savo iniciatyva skiria ir vykdo revizijas.

§ 38. Valstybės Kontrolė sudaro atskirą Valstybės valdymo dalį ir nepriklauso nuo Ministerių Kabineto.

§ 39. Valstybės Kontrolierių parenka ir skiria Valstybės Prezidentas.

§ 40. Valstybės Kontrolierius Valstybės Tarybai ir jos Komisijoms pareikalavus turi duoti žinių ir paaiškinimų.

§ 41. Valstybės Kontrolierius dalyvauja Ministerių Kabinete patariamuoju balsu.

§ 42. Valstybės Kontrolierius atsako už savo darbus prieš Valstybės Tarybą ir atsistatydina, Valstybės Tarybai išreiškus jam nepasitikėjimą

(Iš: Lietuvos valstybės konstitucijos / Sudarė. ir įvadą parašė. K. Valančius. Vilnius, 1989, p. 813.)